

25. 01. 2023 року у справі № 676/47/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108654283> (дата звернення: 25.01.2023 р.).

10. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо нотаріату, державної реєстрації та функціонування державних електронних інформаційних ресурсів в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 09 травня 2023 року № 469. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/469-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.05.2023 р.).

УДК 346.32

Ментух Н. Ф.
*к. ю.н., доцент,
доцент кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Західноукраїнський національний
університет*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВОРУ КОМЕРЦІЙНОЇ КОНЦЕСІЇ (ФРАНЧАЙЗИНГУ) В УКРАЇНІ

Договір комерційної концесії (франчайзингу) у сучасній практиці регулювання комерційного обороту починає відігравати все більш вагомую роль.

Актуальність розвитку відносин комерційної концесії (франчайзингу) обумовлюється тим, що широке використання та поширення такої форми господарської договірної конструкції, як комерційна концесія, створює сприятливі умови для розвитку малого та середнього підприємництва, оскільки саме інститут комерційної концесії (франчайзингу) являється однією із найбільш прогресивних форм залучення інвестицій та впровадження інновацій в економіку країни. Франчайзинг саме завдяки цим характеристикам отримав широке застосування у міжнародній практиці і є визнаним господарсько-правовим механізмом активізації інвестиційних відносин та важливим інструментом реалізації інноваційно-інвестиційної політики держави.

Питання договору комерційної концесії регулюються нормами ЦК та ГК України.

Так, відповідно до ч. 1 ст. 366 ГК України, за «договором комерційної концесії одна сторона (правоволоділець) зобов'язується надати другій стороні (користувачеві) на строк або без визначення строку право використання в підприємницькій діяльності користувача комплексу прав, належних правоволодільцеві, а користувач зобов'язується дотримуватися умов використання наданих йому прав та сплатити правоволодільцеві обумовлену договором винагороду» [1].

Згідно ст. 1115 ЦК України за «договором комерційної концесії одна сторона (правоволоділець) зобов'язується надати другій стороні (користувачеві) за плату право користування відповідно до її вимог комплексом належних цій стороні прав з метою виготовлення та (або) продажу певного виду товару та (або) надання послуг» [2].

У своїй роботі О.М. Давидюк зазначає, що ведеться велика кількість спорів серед науковців-правників стосовно того питання, чи являється тотожним поняттю франчайзингу поняття комерційної концесії, чи являються ці договори різними по своїй правовій природі або навпаки однаковими. Відтак, панує дві основні точки зору на цю проблематику, відповідно до якої одна група вчених обґрунтовує твердження про те, що комерційна концесія є самостійним різновидом договору, а інша група вчених вказує на те, що це лише специфічний різновид ліцензійного договору. Однак переважаючою є думка, що комерційна концесія ототожнюється із поняттям франчайзингу, а даний договір є самостійним та окремим різновидом договірної співпраці [3, с. 31-32].

Комерційна концесія (франчайзинг) є одним із способів передання прав на об'єкти інтелектуальної власності, інноваційних об'єктів для їх використання у виробничій господарській діяльності суб'єктів господарювання. Сферою дії договору комерційної концесії, на відміну від договору франчайзингу, є поширення товарів виробника, тоді як сфера договору франчайзингу – поширення товарів та виробництво.

Згідно аналізу чинного законодавства України, міжнародної практики правозастосування комерційна концесія опосередковується договором франчайзингу.

Слід зазначити, що у листопаді 2001 року Кабінетом Міністрів України було внесено на розгляд Верховної Ради проект Закону «Про франчайзинг», яким і закріплювалося визначення договору франчайзингу [4].

Відповідно до даного проекту Закону, «за договором франчайзингу одна сторона (правоволоділець) зобов'язується передати іншій стороні (користувачеві) за винагороду на строк або без такого право використання в господарській діяльності користувача комплексу виключних прав, передбачених абзацом другим статті 1 цього Закону, що належать право володільцю» [4].

Незважаючи на те, що у правозастосовній практиці України такий законопроект вплинув на поширення нової термінології, однак не вирішилося питання розмежування договору комерційної концесії та договору франчайзингу, тому що ЦК України та ГК України в значній мірі дублювали норми даного законопроекту.

У зв'язку із цим, як зауважують К.О. Савчук та І.Ф. Коваль, що гостро на сьогоднішній день стоїть проблема термінології у сфері комерційної концесії та франчайзингу. До того ж проблема полягає також і у виборі використовуваного поняття, і у його змісті. На їх думку, вироблення єдиної термінології в даній сфері, а також розроблення чітких визначень не лише договору комерційної концесії, але й самого поняття «договір франчайзингу», сприятимуть з'ясуванню сутності таких правових конструкцій, виявленню

особливостей сфер застосування кожного із цих договорів та їх призначення [5, с. 197].

Таким чином, договір комерційної концесії як правова форма організації франчайзингу в Україні є складною угодою, якою охоплюється, виключно між суб'єктами господарювання, широкий перелік правовідносин з приводу кооперації на підставі передачі у тимчасове користування комплексу прав використання об'єктів інтелектуальної власності; передбачає укладення додаткових угод про особливості використання окремих видів інтелектуальної власності (скажімо ліцензії на засоби індивідуалізації тощо); характеризується специфічними рисами, що надає можливість виокремити її від аналогічних договорів у сфері виготовлення та реалізації продукції.

Договір комерційної концесії є самостійним договором, становлення та розвиток якого продовжується і в даний час.

При нинішньому розвитку ринкових відносин, в умовах глобалізації виникає нагальна потреба в належному правовому регулюванні широкого спектру відносин франчайзингу, не підміняючи їх поняттям «комерційна концесія». З цією метою, вважаємо за доцільне використати світовий досвід регулювання франчайзингових відносин, що в свою чергу надасть можливість: розвивати бізнес в Україні та активно залучати значні іноземні інвестиції в українську економіку; підвищити загальну культуру підприємницьких відносин; посилити правову захищеність малого та середнього підприємництва; створити нові робочі місця; ініціювати розробку нових ідей, методів та технологій у малому бізнесі; підвищити ефективність позитивного державного впливу на розвиток тих чи інших видів господарської діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної ради України*. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. – Ст. 144.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст. 356.
3. Давидюк О.М. Господарсько-правове регулювання комерційної концесії (франчайзингу) у відносинах, пов'язаних із передачею прав на технологію. *Право та інноваційне суспільство*. 2014. № 1. С. 30–37. URL: <https://apir.org.ua/wp-content/uploads/2014/11/Davydiuk.pdf> (Дата звернення: 20.03.2023)
4. Проект Закону про франчайзинг 2679-VIII від 07. 02. 2019 року. Верховна Рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63201 (Дата звернення: 20.03.2023)
5. Савчук К.О., Коваль І.Ф. Порівняльно-правовий аналіз договору комерційної концесії та договору франчайзингу. *Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2020. Випуск 12. Том 2. С. 195-201. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/9264-Текст%20статті-18502-1-10-20201124.pdf> (Дата звернення: 20.03.2023)